

Trouwen, kinderen, dopen

Tijdens de afgelopen Etstoel bleek dat de term ‘moeten trouwen’ destijds nog letterlijk werd genomen. Het is verrassend te zien hoezeer vroegere opvattingen over trouwen, kinderen en dopen verschillen van de ideeën van vandaag, terwijl ze eertijds toch voor iedereen heel vanzelfsprekend waren.

Er wordt weleens gezegd dat de enige constante tijdens ons bestaan de voortdurende verandering is. En dat staat dan weer haaks op de veel gehoorde uiting dat ‘het altijd al zo is geweest’, en dat het dus ook zo hoort. Van mensen die om welke reden dan ook van buiten komen, wordt verwacht dat ze zich net zo gedragen als degenen die er al waren of dat ze zich in elk geval zo snel mogelijk aanpassen. Aan de ene kant dus de opvatting dat alles altijd blijft zoals het was en aan de andere kant de ervaring van de verandering. Een mogelijke verklaring voor deze discrepantie ligt in het feit dat wij mensen, net als vele andere dieren, niet van verandering houden. Hoe graag zitten we immers niet op dezelfde plaats bij de volgende vergadering van onze vereniging. Bekend is het verwijt dat dikwijls klinkt bij de koffietafel in het verzorgingshuis: ‘U zit op mijn plaats!’.

En veel van de veranderingen gedurende ons leven gaan zo geleidelijk en langzaam dat we ze eigenlijk niet opmerken. Pas als we ouder worden komen we tot de ontdekking dat dingen veranderd zijn en dat leidt dan weer tot de bekende verzuchting, dat: ‘vroeger alles beter

was’! Ook dit verschijnsel werd al duizenden jaren geleden opgemerkt door enkele van de beroemde Griekse filosofen.

Recentelijk publiceerde het CBS een aantal

Figuur 1. Zoete inval direct na de geboorte, een schilderij van Richard Brakenburgh.

gegevens over huwelijken en partnerschappen, waaruit is af te leiden dat het officiële huwelijk in ons land steeds minder populair is en dat het aantal geregistreerde partnerschappen toeneemt. Kennelijk is er minder behoefte aan het oude ritueel en wordt gekozen voor een nieuw ritueel. Vijftig jaar geleden waren geregistreerde partnerschappen vrijwel onbekend, net als *bachelor parties*! Dingen veranderen kennelijk toch in de loop van de tijd. Vanuit het

historische perspectief si het interessant de vele veranderingen in de loop der tijden te bekijken. Het aantal huwelijken daalde in de afgelopen eeuw. Voor velen van de lezers van dit artikel was ongehuwd samenwonen destijds, veelal denigrerend betiteld als *hokken*, volstrekt ondenkbaar, want 'wat zouden de burens er wel niet van zeggen'. Tegenwoordig is een veel gehoorde reactie op zo'n opmerking: 'Nou, èn?'. Hieruit blijkt ook dat de knellende banden van de sociale controle een stuk minder knellend zijn geworden, omdat de mening van de burens er kennelijk minder toe doet. En tussen 1900 en 2015 is het aantal kinderen in een gezin drastisch gedaald. Terwijl in 1900 het gemiddeld aantal kinderen per vrouw 4,5 bedroeg is dat in 2015 gedaald tot iets minder dan 1,7!

Dit heeft als gevolg dat op den duur de omvang van de bevolking gaat afnemen, want om de bevolking van ons land in aantal stabiel te houden is een gemiddelde van ongeveer 2,1 vereist.

Figuur 2. Bachelor parties, vijftig jaar geleden een nog onbekend fenomeen.

Verder is opmerkelijk dat het aantal kinderen buiten een officieel huwelijk geboren explosief is gestegen in enkele decennia; van 3.000 in het jaar 1960 tot 50.000 in het jaar 2000! Opmerkelijk is daarbij dat de meeste kinderen uit de groep van 2000 wel voortkomen uit een relatie, terwijl er in 1960 vooral sprake was van 'ongelukjes', d.w.z. niet willens en wetens verwekt. En in 1960 was een ongehuwde moeder nog een beklagenswaardig iemand, tot op zekere hoogte een schande voor de familie. Tijdens de afgelopen Etstoel bleek dat de term 'moeten trouwen' destijds nog letterlijk werd genomen. En als er een kind geboren was dan moest het natuurlijk ook gedoopt worden. En ook dat is

drastisch veranderd; doordat de officiële religies sterk aan invloed inboeten, daalt ook het aantal kinderen dat gedoopt wordt jaar na jaar. Terwijl het dopen van kinderen zo snel mogelijk na de geboorte een must was, immers de kans op een vroege dood was vele malen groter dan nu, en een ongedoopt kind mocht niet in gewijde grond worden begraven en zou dientengevolge ook niet de wederopstanding deelachtig kunnen worden.

Hoe erg het was om een ongehuwde moeder te zijn in de 18de eeuw blijkt b.v. uit de doopboeken van Anloo, die zich bevinden in het archief van de Vereniging Historisch Anloo. In deze doopboeken is de doop van alle in het kerspel Anloo geboren kinderen (we mogen aannemen dat het niet dopen destijds niet voorkwam) opgenomen, inclusief de namen van de vader en de moeder en de getuige. En soms met een aantal extra opmerkingen.

Zoals b.v. op 26 april 1744; dan vermeldt het doopboek: *Annegje, dochter van Hendrikje Lukas van Anloo. N.B. Dit kint is in onegt en hoereriej geteelt en door de moeder, na het beantwoorden van de gewone vraagstukken hier gebruikelijk en op de synode gearresteerd, ten doop gehouden.*

Of op 15 augustus 1745: Jan, zoon van Hilligje Jans van Gasteren. *N.B. In onegt en hoereriej geteelt en door de moeder, na gedane belijdenis van haar schult en leetwezen over de zaak zelve betuigt hadde, ten doop gepresenteerd.*

En dat in een, naar we mogen aannemen, tot de nok gevulde kerk!

Tot slot blijkt ook uit het doopboek dat opportunisme van alle tijden is; op 2 februari 1775 wordt Enno, zoon van Klaas Jensema en van Swaantje van 't Zand van Annerveen ingeschreven in het doopboek, maar: *dit kind is volgens berigt des vaders (op 26 februari aan mij gedaan) gedoopt te Groningen in de Nieuwe Kerk, ten einde borgerregt van Groningen te bekomen, om bij onverhoopte armoede in het borgerweeshuis van even gemelde stadt te mogen worden opgevoed!* Ook toen gold: je weet maar nooit.

Albert Hovius